

el treball de R. Amigó i J. Pascual sobre la topon. de l'alta vall de Camprodon, s'esmenten *Plan-ses-omes* en el terme de Llanars, i en el d'Abella *la Font de l'Oma* entre aquell poblet i La Roca (veg. JCoromines, *EntreDL* II, 129, i n. 51). Notem que el nom de l'om apareix en forma femenina en el territori gascó, *oumo*, *houmo*, *ourmo* (veg. E. Rolland, *Flore Pop.* x, 82, que cita del llibre de Métivier, *Agr. Landes*, 1839); JSéguy, *Noms Pop. Plant. Pyr. Centr.*, p. 227, fa constatar que el fem. *úma* és més general que *úm* m.

Omar 'lloc poblat d'oms' [DFa.]. *Omeda* id. [Lab. 1839; Verdaguer, *Atl.*; *olmeda*, c. 1398, Ll. d'Aversó, 77, 15; *Omedes*, nom de família en doc. de 1454, *DAG.*, *La Font de l'Omeda*, 3.^a part de *Jardins de St. Pol* de Coromines (O. C., 815, 816a11)]; *olmera* [Lab. 1839; com a nom de família en doc. de 1448, *DAG.*]; notem a més la forma *aumê* que va registrar JCoromines a la Bar. de Rialb (Segre Mitjà, 1957) en el nom de lloc, *La Font de l'aumê*, i que suposa *omer* 'omedà' (un antic **olmer*).

Omissa, com a 'om' o 'om petit' fou registrat per JCorom. a Codalet (Conflent, 1960); notem a més *olmissa* id. que inclou E. Rolland (*l. c.*, p. 91) com a forma de Pyr.-Or. a través de Companyó, *Hist. Nat. des Pyr. Or.*, Perpinyà 1864; *DAG.* dóna *omissa* d'Urgell en el sentit de 'una pasta per a tapar esqueixos o encaixos a la fusta, feta de la pela de la rel de l'om després de picada'; devia ser en un principi *pasta d'omissa* o *pasta omissa* (adj. f.); va existir també un verb *omissar* 'tapar amb aquesta pasta', localitzat per *AlcM* a Urgell. En el mateix sentit que *omissa* 'om', s'ha dit *omisser*, usat segons *AlcM* a St. Llorenç de Mor. (Solsonès), i de fet JCoromines va registrar *Toll de l'aumisé* a Lanera a la mateixa zona (1964); notem també *omissó* que Montanya identifica com a *Ulmus campestris*, és a dir, 'om', a Ponts (Nog.) en el seu llibre *Topogr. Medic. de Ponts* (Lleida 1910); cf. en relació amb aquestes formes: *arbrissa* 'arbusts i mates', usual segons *AlcM* a Girona, usat per JRuyra; *arbrissell* 'arbrust', i *arbrissó* 'arbrust, arbre petit'⁴

Almudella 'om': s'usa a tota la Baixa Ribagorça, Roda i Sopeira (Alta Ribag.), la Llitera (JCoromines, 1957); Porcioles el dóna de la Vall d'Ager, i Krüger com a *armudella* a Montanyana, *aumudellas* a Areny, a Fígols (C. de Tremp) com a *mudella*, i com a *augudellas* al nord de Sopeira (*HPyr.* A, I, 48). Sembla ser de ULMETA + ELLUS, diminutiu del collectiu, o més aviat d'una base ULMATA + ELLUS (cf. oc. ant. *olmada* 'olmeda'); un om coput hauria estat mirat com un grupet reduït d'arbres; notem l'existència d'una forma *ulmatellus* en un doc. fr. de 1257 («-- usque ad *Ulmattellos* ---») en Du C., s. v. El desenvolupament havia de ser doncs: *olmatella* > *almotella*, *almudella*.

CULTISMES: *Ulmàcies*, *ulmària*, *ulmat*, *úlmic*.

Compost curiós a l'Alt Aragó *Lapedomit* serrat rocós damunt i OSO. del poble de Bielsa (1965, J. C.), sota el qual es veuen bosquets d'*oms* < LAPIDE(M) ULMĒTI 'la roca de l'omedà' (amb metafonia -E-I > -i-).

¹ La reducció de *lm* > *m* solia donar-se quan aquest grup es trobava dins la mateixa síl·laba (com *Gui-*

llelm > *Guillem*, *palm* > *pam*; en canvi, quan aquests dos sons es trobaven en dues síl·labes diferents, la solució normal sembla haver estat *lm* o *rm*, com en el fr. *orme* (documentat ja c. 1150); els resultats en oc. ant. eren, *olm* i *om*, *olme* i *orme* (PDPPF); *olm* en docs. de 1187, 1199 (Brunel, 490.15, 532.16); en un doc. de 1495 d'Arles apareixen *olme*, *orme*, *orm* (*FEW* XIV, 5b); en cast. dial. i rústic és ben comuna una pronúncia *ormo* en lloc d'*olmo*, i així també en Alt Aragó: J. M. de Casacuberta (*BDC* XXIV, 183) va recollir *ormo* a Plan, Ansó i Echo, i la forma interessant *urmo* a Gistaín, Bielsa, i Casp; JCoromines (1965, 1966) va anotar *ormo* a Aragüés, i *urmo* a Panticosa, Aguiñaliu, i Alins de Llit.; el tancament de la ó > ú sembla haver-se degut a una metafonia de la o final àtona, de timbre ben tancat; cf. *ombra* amb o oberta en alguns parlars occidentals, veg. *OMBRA*, n. 1. La forma cat. *orm*, que persisteix avui en algunes parts, deu ser formada per la influència dels derivats com *ormet*, *ormeda*, encara que un canvi de *l* > *r* en la construcció amb l'article, *l'olm*, també es podia donar per dissimilació. — ² Belv. 1805, Lab. 1840, remetent d'*om* a *olm*, probablement havent-lo considerat vulgar o poc literari. — ³ *AlcM* dóna *orm* amb *o* oberta en aquest mateix poble, i a més a Biar i Mondover; a la vista de la transcripció de JCoromines amb *o* allí i a la zona de Biar, caldria comprovar la veracitat d'aquest vocalisme. — ⁴ Cf. fr. ant. *ourmissel*, *ormissel* (Godfr.); *Ormicet*, nom de lloc en doc. de 1690; *ulmiceium* en doc. de baix llatí de 1045 (E. Rolland, *l. c.*, 88).

OMBRA, del ll. ÜMBRA id., que va continuar en totes les llengües romàniques. □ 1.^a doc.: els primers textos literaris (Llull etc.).

Ben documentat en sentit primari i en accepcions figurades des dels primers monuments: «la donzella fo hujada d'anar, e volch reposar sots un arbre, a la *hombra* del qual s'adormí» (Llull, *Blang.*, *NCL* I, 262.12); «e quant ve lo sol se departex de nós la *umbra*» (*VidesR*, 62v1); ¹ «un jorn de juliol, que feia molt gran sesta, tots aquells del castell eren qui per *ombres*, qui dormien, qui estaven en parlament» (Muntaner, *Cròn.*, cap. 223, ed. Col. Pop. Barc. VI, 61.27), on el sentit és «en llocs ombrejats»; com a terme de pintura en Lacav. 1696: «*Sombra* o *ombra de pintura*», en un text del S. XIV hom parla de les *ombres dels morts* 'espectres': «Les *ombres* esglayades dels defunts revolta en aquell paratge» (*DAG.*), igualment en Lacav. 1696: «Les *ombres dels morts*: --- Mortuorum *umbrae*; *ombra* 'imatge, representació': «Rey o príncep és *ombra* de Déu en la terra» (Jafuda Bonsenyor, *AlcM*); també en sentit figurat en Muntaner: «—Fill —dix [el rei En Jacme] --- què és dels malvats sarraïns?—. —Pare senyor, que Déus e la vostra bonea e *bona ombra* e ventura los ha tots vençuts, que tots són morts e preses» (*Cròn.*, cap. 28, I, 65.4), on *bona ombra* al·ludeix a 'la força moral que projectava el rei amb la seva presència entre les tropes', sentit ja més